

Beszéd Udvardi Erzsébet temetési miséjén

Baja, Ferences templom

2013. február 16.

[Jn 8,12-20]

EVANGÉLIUM Szent János könyvéből

Abban az időben így szólt Jézus:

„Én vagyok a világ világossága. Aki engem követ, nem jár sötétségben, hanem övé lesz az élet világossága.”

A farizeusok erre azt mondták: „Te önmagadról tanúskodsz. Tanúbizonyoságod nem érvényes.”

Jézus így válaszolt: „Igaz, hogy én magamról tanúskodom, mégis érvényes a tanúságtételem, mert tudom honnét jöttem és hová megyek. Ti ellenben nem tudjátok, honnét jöttem és hová megyek. Ti a test szerint ítélték. Én nem mondok senkiről ítéletet, de ha kijelentek valamit, igaz az én állításom, mert nem vagyok egyedül, hanem én és az Atya, aki küldött engem. Márpedig a Ti törvényetek azt írja, hogy két személy együttes bizonyoságtétele hitelt érdemel. Bizonyoságot teszek tehát magamról én, és bizonyoságot tesz rólam, aki engem küldött: az Atya.”

Erre megkérdezték tőle: „Hol a te Atyád? Jézus azt felelte: „Sem engem nem ismertek, sem Atyámat. Ha ismernétek engem, Atyámat is ismernétek.”

Ezeket mondta Jézus a templomkincstár mellett, amikor tanított a templomban. De senki sem fogta el, mert még nem jött el az ő órája.

Ezek az evangélium igéi.

Veni Sancte Spiritus!

**Főtisztelendő Paptestvérek!
Kedves Gyászoló Rokonok, Barátok!
Kedves Hívek!**

Az Úr Jézus ezt a beszédet a sátoros ünnepen este mondta el. A templomudvart azokban a napokban fényesen megvilágították. Hogy milyen élmény lehetett ez az akkori embereknek, azt föl nem tudjuk fogni.

Egy ókori város éjszakai sötétjében fölragyog a templom!

Tehát Jézus és hallgatói meg vannak világítva a lobogó lángú fáklyák által.

Ő azonban így kiált fel: „Én vagyok a világ világossága!”

Igazi Udvardi Erzsébet-i szituáció: a megvilágítás! Aki kiállítás rendezett képeiből az tudja, amit én is tapasztaltam a sümegecehi Newman templomban, milyen kényes és lényeges kérdés Erzsébet számára a megvilágítás. Néha úgy tűnt, nagyobb feladatnak tartotta, mint a képek megfestését. Minden esetre az alkotás szerves részének tekintette.

Ám az egykori jeruzsálemi templom megvilágításától egy ponton lényegesen eltér az a megvilágítás, amelyet Erzsébet szervezett. Ez az eltérés az ő művészetének és életének lényege

felé mutat. A jeruzsálemi templomi megvilágítás Jézust is és azokat is, akik Jézust látták egyaránt és egyformán fénybe vonta. Erzsébet viszont a sümegecsehi templomban nem minket akart megvilágítani, akik Jézust nézzük (az ő festményein), hanem egyedül csak Jézust.

Egyedül Jézust, hogy aztán ruhájának ezüstjéről mintegy belőle áradjon ránk a világosság, mert egyedül Jézus a világ világossága. Erzsébet azt akarta, amit a zsoltáros így fejez ki; hogy az Ő Világosságában lássuk a világosságot. Erzsébet azt a fényforrást (a világosságnak azt a *forrását*) találta meg művészetében és életében, amely megvilágosít minden e világra jövő embert (*ld.: Jn1,9*) sőt magát a világot, az egész teremtést: a teremtett létezést.

Mindennek története van. Többször elmesélte. A főiskoláról érkezve a Balatonhoz, akkor ő még „test szerint ítél” – vagyis úgy látott, ahogy szokás látni, ahogy tanították neki. A fehér festék ad fényt minden más színnek, és azt kell keresni, hogy honnét jön a fizikai (evilági) megvilágítás.

A Balaton azonban mást mutatott meg neki.

Az aranyhíd, meg a rianás nem sárga, illetve fehér, hanem arany meg ezüst. Az aranyhíd fényforrás, mint ahogy a rianások törésszéle is fényforrás. Itt el kell szakadni a Naptól, az égitesttől.

Természetesen más a természettudós nézése és látása, mint a művészé. A művész látása ugyanolyan érvényességgel bír, sőt sokkal nagyobb a humánus területén, mint a természettudósé az anyag világában.

Erzsébet ettől kezdve már tudja, hogy nem minden világosság van a Naptól. Lelki szemem előtt most megjelenik egyik főnségesen szép képe: *Baja télen*.

A szülőváros belülről ragyog!

Ez nem fizika, ez antropológia, de IGAZ, sőt, igazabb, mint a fizika. A téli hó alatt ragyog a szülőváros, mert itt élte gyermekkorát: itt élt édesapa és édesanya, a testvérek és első tanítója. Itt tapasztalta meg az igazi világosságot; az embert és a mindenséget megvilágító VILÁGOSSÁGOT, a SZERETETET. És ez a tapasztalat kozmikus (pontosabban világon, kozmoszon túli, mert csak áthatol a világon) és ugyanakkor ez az örökkévalónak megízlelése, mert a szeretet soha el nem múlik (*ld. 1Kor13,8*).

Szent János evangélista azt írja első levelében, hogy a szeretet Istentől van (*1Jn4,7*) felülről, a Teremtő Szentháromságos Egy Istentől, nem pedig alulról az állatvilágból.

Csak a testünk lehet rokonságban a többi élőlényel, de ÉNünk, személyünk nem!

Az előbbi a természettudományokra tartozik, az utóbbi nem, mert az ember szabad, és ami (aki) szabad, az nem lehet a tudomány vizsgálati területe. Az egyéniség nem azonos a személlyel. Az egyéniség kutatható, a személy nem, az csak megnyilatkozik.

A személy nem e világból való. Ezt jelenti, hogy Isten az Ő képére teremtette az embert.

Ezt nem tudja se India, se Kína, se Afrika, se a mai, hitet visszautasító ember; bár tudhatná, mert a látható világból a szabadsággal rendelkező személy ráébredhetne egy személyes Teremtő létezésére.

Ma minden ezen dől el: felismeri-e újra az európai, amerikai ember, hogy ő nem állat, hogy szabad személye és az állat között átjárhatatlan szakadék van. Bennem, az emberben minden fel van emelve a személyes szintre. Az ember szeretete (az igazi szeretet, mely nem felfalja a másikat, hanem képes érte meghalni) Istentől van. Ám nem akármelyik Istentől, hanem csak az egy, élő, igaz Istentől, ki isteni természetében, létteljességében egy, de ezt a létteljességet három személy birtokolja.

Isten nem lehet valami, mert akkor személyes létem alatt lenne. Csak személy lehet, csak valaki és nem valami (nem világenergia, nem sors) ha pedig valaki, hogy lehetne egyedül. Amikor az Utolsó Vacsorán Jézus azt mondja: „mindent tudtul adtam nektek”, akkor a „minden” azt jelenti, hogy Isten Atya, Fiú és Szentlélek. Isten azért szeretet, mert három személy, és Jézus innét való: „Én felülről való vagyok” – mondja.

Szent Ágoston állítja, hogy: ahol szeretnek, ott mindig hárman vannak: aki szeret, akit szeretnek és maga a szeretet, mert maga a szeretet nem lehet valami, mert a két isteni személy között nem valami árad, a valami mindig kevesebb, mint a valaki. A szeretet a Szentlélek sajátos neve; de mivel Isten benső élete szeretet: azért az Atya és a Fiú is nevezhető szeretetnek. Ezért mondja a mai evangéliumban Jézus: „ha én kijelentek valamit igaz az én állításom, mert nem vagyok egyedül, hanem én és az Atya, aki küldött engem”.

Az Utolsó Vacsorán (amikor a misét alapította) azt mondja: „Én az Atyában vagyok és az Atya énbennem”. (Jn14,10) Amikor megkérdezik Jézust: „Hol a te Atyád?” Ő azt feleli: „Sem engem nem ismertek, sem Atyámat. Ha ismernétek engem, Atyámat is ismernétek”. Jézust az apostolok, a tanítványok és követői Jézus temetése utáni harmadik napon *ismerték fel*, és azon negyven nap alatt, amikor sokszor látni engedte magát.

A Messiásról azt tudták, hogy Dávid házában uralkodik mindörökké és országának nem lesz vége. A korabeli zsidó ember számára Jézus halála és temetése egyértelmű és végleges bizonyítéka annak, hogy Jézus nem volt a Messiás, mert meghalt, ha meghalt nem uralkodhat mindörökké.

Azt állítani, hogy három nap múlva kitalálta a 11 megfélemlített galileai halász, hogy Jézus föltámadt és Ő a Messiás annyi, mint gyalázatos módon figyelmen kívül hagyni a kortörténetet. Ilyen logikátlanságot un. felvilágosult (magától megvilágosodott vagyis elsötétült)ember képes állítani.

Egyébként Jézus feltámadása kitalálhatatlan, mert nem jött vissza, nem reanimálódott, hanem előre ment: teste véglegesen megszabadult a haláltól. A halált legyőzve bizonyult Messiásnak, vagyis olyan egyetlen Felkentnek, Messiás királynak, akinek országa, uralma nem ér véget.

Ezt a beszédét feltámadása után írták le. Addig érthetetlen volt. Persze éppen érthetetlen (és megdöbbenő) volta miatt jól megjegyezték. Most megértették, hogy mit jelentett akkor Jézusnak az a kijelentése: „Sem engem nem ismertek, sem Atyámat. Ha ismernétek engem (örök származásomat) Atyámat is ismernétek”.

Most megértették, mit jelent, hogy Ő a világ világossága, és nem más. Hogy:

„Isten az Istentől,
világosság a világosságtól.
valóságos Isten a valóságos Istentől,
született, de nem teremtmény,
az Atyával egylényegű, és minden általa lett”.

Ezért mondja: „aki engem követ nem jár sötétségben, hanem övé lesz az élet világossága”.

Figyeljünk: „élet világossága” – Nem a biológiai életé, hanem annak az életnek a világossága, amely az Atyánál volt és megjelent nekünk; és személyes voltunk megvilágosítója.

Udvardi Erzsébet aranyaival és ezüstjeivel korszakalkotó, új világot nyitó liturgikus művész, és mivel liturgikus művésszé lett (mert az Egyház hitének szintjén ábrázolja Jézust) azért a világot is ebben az egyetlen világosságban látja: a Megtestesülésben. Ezért nem szakad el a

teremtett világ formáitól. A kedvenc cicát is odafestette („engedélyemmel”) a ragyogó Madonna lábaihoz: mert maga a teremtés az emberért van, de minden, ami van, Istentől jövő ajándék: maga az anyag is.

Nem magában szakrális, szent a világ, hanem a Teremtő ajándékozó szeretetétől szakrális.

Azt állítottam beszédem elején, hogy a korabeli jeruzsálemi templom megvilágítása és Udvardi Erzsébet megvilágítási gondja között van egy lényeges különbség.

Ott a fáklyák Jézust is és a többi embert is megvilágították. Erzsébet festményein egyedül Jézus és az Ő felülről való léte lesz világosság forrásává, mely mindent megvilágosít. És ez az ő művészetének és életének lényege felé mutat.

Az igazi művész felnőtt művészetéhez. Udvardi Erzsébet életét is egyedül az Úr Jézus világította meg.

Egy kis kitérőt kell tennem. Kurtágh György egy zongoraórán az 1960-as években mondta:

„Domináns, szubdomináns

pam – pam

A fortét is lehet halkán játszani.

Ezt nem lehet megúszni szépséggel.”

Mit? Az igazi művészetet.

Mint ahogy a vallást sem lehet megúszni vallásoskodással; az emberi jóságot jósággal: hanem? Istennel. Belé kapaszkodással, aki az IGAZSÁG.

Mi a szépség Aquinói Szent Tamás szerint? „*Pulchritudo est splendor veritatis.*” A szépség az igazság felragyogása.

Jézus azt is mondja: „Én vagyok az igazság.” Az Ő szájából ez a végső igazságot jelenti, amely láthatatlan; de az Ő arcán felragyog: a felszínre jön, az arcra kivetődik.

A dicsőség a héberben a rejtett lényeket jelenti: Isten dicsősége, rejtett lényege, Szentháromságos benső élete Jézusban feltárul. Az ő arcán, mint szépség jelent meg az IGAZSÁG.

Az Isten és ember végső igazsága...

Ezt felismerni annyi, mint megtérni.

Erzsébet (ennek tanúja vagyok) évekkel ezelőtt az Úr Jézus világosságába merítette egész életét, és az Egyháztól feloldozást kért, mert tudta, hogy a Feltámadott az Ő Egyházára bízta a bűnbocsánatot.

Egy egész emberi életet, Erzsébet életét akkor elárasztotta a világosság, ennek tanúja vagyok. Ennyit mondhatok: megrendült tanúja vagyok.

A művészetet nem úszta meg szépséggel, önmaga tárult ki annak a Világosságnak, aki maga az Élet, mely az Atyánál volt és megjelent és híveinek örök életet adott.

Ez az örök világosság, ez az élet fényeskedjék Neki a szentek körében mindörökké.

Ámen.

Fr. Barsi Balázs OFM